

RENAIXEMENT

ADHERIT A L'UNIO CATALANISTA

SURT ELS DISSAPTES

VOLÉM

La llengua catalana ab caràcter oficial per totes nostres relacions inclús ab el Poder Central.

Corts Catalanes. per estatuir la legislació civil y per el règim intern de la Nacionalitat Catalana y pera ser àrbitres de nostra administració.

Que siguin catalans quants á Catalunya desempenyin càrrecs públics.

Fixar contribucions é impostos per contribuir als gastos generals del Estat en la proporció que correspongui á Catalunya.

Supressió de quintes ó lleves y facultat de poder contribuir á la formació del Exèrcit del Estat Espanyol per medi de voluntaris ó diners.

Essent Nacionalista l'acció que al nostre poble realisa l'Unió Catalanista, tenen el dret y el dever de cooperarhi tots els catalans moguts per les aspiracions del nacionalisme català, qualsevulga que siga llur pensar y sentir en matèries **religioses, polítiques ó socials.**

SUMARI

De Ponent, ni vent ni gent, per *Joaquim Delclòs y Dots*.—Esguards, per *Optim*.—Englantines: Regeneració, per *Jauze Martí*.—Per dignitat, per *J. Grant y Sala*.—Somni maternal, per *Agna Canalias y Mestres*.—Ja hi tornen!, per *F. Casals y Paypoch*.—A Galicia, per *Ramón E. Bassegoda*.—Trets, per *V. I. C.*.—Entorn d'un homenatge, per *C. Batlle*.—Sobre política, per *A. Mercader*.—L'Avar, per *Josep M.ª Sastre J.*.—Prempsa catalana.—Els ivissencs, per *R. C. P.*.—Garbellant.—Noves.—Efemerides, per *F. X. C. B.*

De Ponent, ni vent ni gent

Está vist y aprovat que, pera que'ls catalanistes se recordin de Catalunya, es menester que desde Madrid ens enviïn, de tant en tant, alguna fuetada; del contrari, aquest etern enemic queda oblidat, ab tot y que la seva tasca contra la nostra terra, está sempre en plena actuació, més ó menys descaradament.

Ab motiu de la centralisació de les oposicions á notaries, fa alguns dies que'ls diaris catalans, segons alguns articles, están en el lloc que mai deurien abandonar.

Tant *El Poble Català* com *La Veu de*

Catalunya sembla que volen recatalanitzar-se. Llástima que la tasca que actualment els ocupa no sia sempre la primordial! Deurien tenir en compte que la gent de la *meseta* s'acobla á tothora pera vergassejarnos, prescindint de llurs diferencies; y encare que té molt poca cosa de bó pera poguerla imitar, nosaltres els catalans tots, en aquest punt deuríem ferho, per contrarrestarla en les seves males arts y manyes.

«De Ponent, ni vent ni gent», diu l'aforisme català, y tots deuríem tenirlo com á màxima; porque d'aquella gent no'n podem esperar mai res de bó. Si no'ns en fan més y de més grosses es porque no poden. Debèm prescindir d'ells, en tot y pera tot. Serveixins de lliassó el fet de l'acort de les Diputacions catalanes, pera establir entre elles la mancomunitat.

El Imparcial de Madrid, genuí representant de la premsa del *trust*, ja ha deixat sentir el seu lladruc de gos afollat, en contra aquesta engruna de reivindicació catalana. Y es d'esperar que'ls gossets falders respondrán al seu aquisament en-

care que no sápiquen de lo que's tracta; el mer fet d'anar contra Catalunya es prou pera que li fassin chor.

En cambi, quantes adhesions y manifestacions de simpatia s'han rebut de corporacions catalanes? A hores d'are no tenim noticia que se n'hagi rebuda cap.

Lo que demostra, que pera aconseguir alguna modificació favorable al millorament de la nostra terra, debèm esser sols á trevallarla. Y la veritat sia dita; val més anar sols que mal acompanyats.

Una vegada més, prenemne bona nota d'aquets dos fets actuals. La mancomunitat de les Diputacions catalanes, y la centralisació d'oposicions á notaries, cada hui per sí es prou pera refermarnos á tots els catalans de la veritat d'aquell aforisme: «De Ponent, ni vent ni gent»

JOAQUIM DELCLÓS Y DOLS.

Esguards

Aconhorta quelcom en aquesta época de desviació ó disgregació del Catalanisme, el veure y poguer aplaudir la obra positiva per Catalunya, y nostre aplauso es franc, es lleal.

Indiferents á les coses que'n seguirèm dient de dreta y esquerra, apesarat de les petitíssimes lluites que á uns y altres allunyen, irats, quan la follia política 'ls porta á abdicacions y pactes vergonyants, seguirèm nostre camí, protestant fort de lo dolent, aplaudint lo bo joiosos, ab nostra infantívola joia exempta d'ambicions que no siguin pro patria; Pro Catalunya, aquesta nostra terra barroerament junyida á un centralisme exótic á nostre esser, amatent sempre á donar un volt més al torn del martiri nostre.

Per aixó avui mon esguart es en lloansa del benemérit senyor Prat de la Riba, y els senyors Riera, Estivill y Gil Doria, presidents de les altres actuals Diputacions de Catalunya, y que tan entusiásticament secundaren al primer.

Deixèm als rotatius de Madrid, lladrar com peters, devant de nostre redressament; deixèmlos, car si'n fessim cas, semblaria que'ns espant; deixèmlos que'ns matin com fan sovint, mes no'ls perdèm de vista com ab els peters es fá...

si massa s'acostan, una puntada de peu á temps els foragitará.

Els temps contemporanis tenen una molt diferenta faiso als en que la Generalitat era 'l suprem Govern de la Nació Catalana; els anys que portèm dependint dels Governos centralistes, l'aspecte económic social de nostra terra y nostres relacions ab la d'enllá l'Ebre, fá que calgui modelar la Mancomunitat al dia, y serà lo que serà; no obstant, molt suposa (malgrat no's conseguíxi) l'intent y unitat de criteri dels susdits senyors y quants han ajudat en la part embrionaria del acort-projecte.

A la GENERALITAT li pertocava, després de la conservació de les lleis de la terra, conservar la pau y defensar la nació; apart de les atribucions jurídiques per el manteniment de l'ordre públic, tenia y armava una escuadra naval per protegir el mar y les costes de Catalunya, com també armes, artilleries y municions: ab aixó no cal pensarhi per are; es sols privatiu d'empreses poderoses com la Tabacalera.

La GENERALITAT, doncs, tenia jurisdicció propia civil y criminal y ni'l mateix rei podia intervenir en ella sense 'l corresponent permís.

A la casa del General hi havia uns bussons públics per dipositar llurs denuncies tots els ciutadans, contra 'ls abusos, culpes y excessos dels empleats públics, y dintre d'un temps senyalat per les lleis devia fallarse sobre totes y cada una de les denuncies presentades.

Al comensar mos esguards, llegidor amic, vos vaig prometre esguardar de quan en quan el passat per compararlo ab el present y allisonarnos per l'esdevenir; perdoneume si sou enemic de tot lo tradicional, si sou futurista á seques, car d'un quant temps en aquesta part un hom camina com descals y sobre argelagues, doncs cal ferho ab cura, per no esser judicat erradament pels mateixos de la familia.

Heusaquí que l'esguardador, un dels firmants d'aquell manifest de «Progrés Autonomista» que tornaria á firmar si'l cas es repetís, s'ha vist apostrofat per retrógrado y tradicionalista, y es que avui no vivim els temps en que la Generalitat vetllava per la terra, y que aleshores de diputats sols n'hi havia de tres colors: Eclesiásticos, militars y populars, elegits per el poble y per ell.

Avui... aconhorta quelcom veure y poguer aplaudir obres positives, tant si les fan homes de dreta com d'esquerra y tantdebó que'n fassin forsa y sovint.

OPTIM.

ENGLANTINES

REGENERACIÓ

*Als catalans qui concorren
á les curses de toros.*

Fills d'una terra qu'il treball rebereu
d'una avior lligítima.
Ont neixen floreixentes arts y lletres
ab ufanor espléndida;
no us entreguèu á eixa sagnant gesta
que sols produeix víctimes;
gesta que'l poble vá tornant imbécil,
puig que masella l'ànima.
Deixèu; deixèu eix cercle ont hi rodolen
les vils passións indòmites,
d'uns homes borts de cor, qui mai tingueren
un bri d'amor per tráureles.
Deixèu que apilotats, homes y besties,
lluítin ab forsa agónica,
fugiu de son entorn, perque no us taquin
ab s'alenada fétida.
Mira; oh poble! als que altre jorn moriren
batentse ab tant ímpetu.
Recorda que sa mort, defensant glories
que son la joia històrica,
no fou perque us sumíssi en les fosques
tenebres abismàtiques
d'una festa cruel, que degenera,
y del Art es sacrílega.
Fou per portar la vida á nostra Patria,
rompent arrels paràsites.
Fou per deixar son nom brillant entre altres,
ab lluíssors sens mácula.
Poble; desvéllat d'eixa pau somorta;
enlaira 'l cel ton ànima;
cerca 'l redós de santa Poesía,
del Art y de la Música.
Aqueixa es, la joia que muntantne
per les regións etéreas,
fará de tu, espill dels demés pobles,
ab tes costums armóniques:
Aixís els honrarèu als que lluitaren
per darnos vida próspera.
Fills de la terra que'l treball rebereu
d'una avior lligítima:
no us oblidéu jamai, que'n nostres venes
corre sang cataláunica...!

JAUME MARTÍ

Per dignitat

Baix el punt de vista *lliberal*, potser es trobaria una atenuant en l'actitut de l'*esquerra* en refusar unions ab els elements de la *dreta* per les vinentes eleccions, mes jo baix mon punt de vista *ultra lliberal* me proposo demostrar, ademés de lo poc patriòtic de l'acort, la falta de *talent* ó de *táctica política* de l'*esquerra* en aquest cas.

Pres l'acort la cosa resta tranquila, com si tots l'acceptéssim; la lluita en els comicis s'apropa y ningú diu res; les calors caniculars ens tenen indolents y peresosos; la calma plana demunt la ciutat y talment semblèn un poble insensible. Será veritat alló de la cloroformisació? estèm anestesiat?

Si tenen raó els Lluhís y Guberns, en no volguer anar ab la *Lliga* perque la *Lliga* va de braset ab el Comité de Defensa Social y tots els ultraconservadors (no es aquest el moment de discutir qui es més catalanista, si dits elements ó bé 'ls de la conjunció, malgrat sigui un dato importantíssim per Catalunya); si en aquesta causa apoien llur actitut, haguera sigut més bellament serio y viril son gest, si haguessin presentat á n'els regionalistes aquesta proposició:

—Anirém ab vosaltres si vosaltres anèu sols:

Y si la *Lliga* hagués romput ses intelligencies ab les super dretes, dreta y esquerra consolidarien un nucli genuinament catalanista, presentantse á la lluita forts y segurs del triomf, solidarisats ab fé y braó, tots els tres aspectes en que sembla 'l Catalanisme dividit, y un cop elegits, els homes catalanistes netament, cada hui podria apoiar en l'exercici de son càrrec aquells problemes per ells previs, units sols per lo que á la vindicació de Catalunya 's refereix.

Y en el cas de que la *Lliga* hagués refusat rompre ab ses companyies, aleshores si que'l gest de l'*esquerra* rublert d'esperit lliberal els donaria dret á cridar fort; aleshores tindrien segura la simpatia á cor obert de tots els elements lliberals y avençats, alguns, encar que pocs, dels quals resten ab la *Lliga* y molts á la *Unió Catalanista* y 'ls més á *sa casa*.

No se m'amaga lo moltíssim humil de la meua veu, no obstant... escoltèu, dretes y esquerres.

Fent ús de drets que les vigents lleis donen al elector, si no procurèu, doncs encare hi som á temps, rectificar vostres erros, nosaltres... que qui som nosaltres?? ELECTORS CATALANISTES; dels homes que presentarèu per candidats uns y altres, ne farem una candidatura nova, escullint *als més catalanistes* y... treballarèm en mitings, repartirèm fulles, farem propagandes sorolloses, istil Nort-Americá, y en una paraula *farem esfor-*

sos *sobrehumans* per fer triomfar la candidatura dels ESCULLITS y... es segur que triomfarà; si no triomfés, la victòria del lerrouxisme seria aparentment més sorollosa y sols vosaltres els responsables.

Y per acabar.

Ens han ofert ajuda moral y material socis de la *Lliga*, socis de la U. F. N. R. (molts) y altres de la Unió Catalanista; tinguèu, doncs, per segur, que actuarèu a nostra manera. Encare hi sou a temps; posèu remei al mal, de lo contrari l'espectacle no serà gaire bonic, y uns y altres en vostres càlculs, en vostres hipòtesis, comptèu ó descomptèu en aquesta actitud que adoptarèu per dignitat.

J. GRANT Y SALA.

Somni maternal

(Va per l'esposa de nostre company S. Salat)

Era un matí de primavera. Per les montanyes de Orient eixia 'l sol. Una gamma indefinida de tons emporprats llumenava la cambra fent més belles les línies del artístic mobiliari. En el llit baix, elegant, color xampanya, dormien els esposos ab una bíblica serenitat.

Despertá 'l marit y una llarga estona permanesqué absort, els ulls fixos ab un silenci tot plé de pensaments que tenia necessitat de comunicar. Despertaria á sa muller? Es decidí, mes quan sos ulls aimants contemplaren dormida á la jova esposa, un dols somniure li havia entreobert els llavis.

—No puc despertar-la. Deu tenir un somni placent. Que somni! En el somni vivim la vida de nostres anhels dolcíssims, de nostres idealitats.—Y seguí contemplant el somris de la muller ab un respecte devot; mes de sobte sa expressió canviá y 'l somris semblá transformar-se en un sanglot. El somni de color de rosa hauria cedit son lloc á una enguniadora fetillera?... No, no podia permetre que sofrís, ni en somnis! La despertá. Obrí 'ls ulls espantada y sanglotá de nou.

—Vaja, no ha estat res—deia ell acariciantli 'ls cabells.—Veus qu'ho has somniat.

—Mes, quin greu!—responia ella sanglotant encare,—quin greu que 'l somni no hagi sigut cert.

—Era grat? Contam.

—Somniava que 'l nostre fill ja havia nascut, que ja era gran, un home, que arribava, que tu y jo erem á esperar-lo y que ab nosaltres hi havia una gentada de mls persones. Al saltar del vagó, mentres descobert ens besava la má, se sentien uns grans aplaudiments, y entre les entusiastes aclamacions de la multitud endressarem nostres passos cap á la

Generalitat. La gent omplenava la plassa y aclamava insistentment. Allavors—digué l'esposa aixecant la veu emocionada—el nostre fill surtia al balcó y parlava aixís:

«Poble de Catalunya, ja ets lliure; la llei que presideix l'evolució de tots els organismes, estableix la vida autònoma pera 'ls períodes de plenitud, com els mons que desprenentse de la nebulosa constitueixen una individualitat perfectament diferenciada y vivint de la propia vida, caminen seguint la ruta de les òrbites planetaries que les lleis de gravitació li han senyalat, com la célula completa dels organismes desenvolts, com l'home major de edat que s'emancipa. Les llibertats que Jofre 'l Pilós sagellá ab la propia sang, que afirmá y omplí de gloria el Conqueridor, que Fivaller defensá contra 'ls barbres, avui reneixen.»

Les aclamacions y 'ls aplaudiments interrompien el discurs.

Nostre fill continuava:

«Ho deus á tu tot sol, no 'ns aclamis á nosaltres. No havèm sigut més que instruments fidels de la voluntat reflexiva sobirana que anima tot un poble. El treball y la sinceritat han sigut la bandera y ella ha assegurat el triomf. Has tingut en la concepció del ideal forces de geni, clarividencies de poeta, energies heroiques pera convertirlo en lluminosa realitat. Mes si podem atribuir á algú la forsa impulsora en aquesta acció de deslliuransa, sabèu qui es?... (Es feu un pregón silenci). *Les nostres mares!*—ha dit ab veu atronadora.—Elles qu'han sabut crear en el cor de sos fills un defensor de les santes llibertats de Catalunya, un aimant de ses institucions, un émulo de ses glories passades; *les nostres mares*, sí, que 'ns han bressat entonant cants de la terra, adormintnos mentres ens deien ab el ritme suau del seu amor:

«Catalunya en altre temps
ella sola 's governava
y's feia les seves lleis...»

les nostres mares, qu'han posat en nostres mans la bandera dels ideals.»

...

Y jo al sentir que repetia una de les cançons que més li havia cantat quan el bressava, exaltada pel sentiment, li he cridat:

—Fill... fill meu!....

Y en aquest moment em desperto!—

El jove espós tenia 'ls ulls plens de llàgrimes...

S'abrassaren emocionats acariciant l'ilusió de que 'l somni seria profetic.

AGNA CANALÍAS Y MESTRES.

Ja hi tornen!

Ja feia algún temps que'ls governs d'allà d'alt no'ns havien donat cap fiblada que'ns arribés al cor, que'ns despertés nostre adormit sentiment de catalanitat, que pogués servir d'alsaprém de nostres energies. Are per fi y potser aprofitant aquesta desorientació, aquest aclaparament que domina en nostre estol patriòtic, s'han decidit d'un cop á inferirnos una nova ofensa més á les mils que ja'ns porten inferides y precisament en lo que representa l'ánima del nostre esser, el cor de la nostra personalitat nacional, en el nostre Dret Civil Catalá.

Volen posar en vigor una llei inicua, com totes les qu'ells inventen; volen de totes maneres anorrear sigui com sigui la nostra personalitat, cosa que jamai aconseguirán; volen en fi probar si la *mal dita hidra separatista*, com ells ne diuen, encare dona fé de vida, y per aixó, pera probar si encare tenim innat en nostre esser el sentiment de catalanitat ens engeguen sobtadament aquesta llei, que volen que les oposicions á Notaríes es cursin á la *coronada villa* en lloc de ferho com are 's feia, ó sigui fentho á cada demarcació territorial y per les quines nosaltres els catalans ens valém del nostre Dret Civil Catalá.

Are baix l'aspecte de la llei que volen posar en vigor els sistemàtics enemics de les nostres peculiars lleis, com que les oposicions á notarís es tenen de fer totes *allà dalt*, hi podrá pendre part tothom qui vulgui de totes parts del Estat espanyol y ja podéu contar que'ns invadirán de notarís que desconexerán per complert el nostre Dret Civil, el nostre idioma, les nostres costums y portarán una greu pertorbació, no precisament en la nostra ciutat, sino en les llars rurals, qu'es allí aont s'exerceix ab més integritat el nostre Dret, aont se conserva ab més carinyo les nostres costums y aont també s'usa ab més puritanisme el nostre idioma.

Devant d'aquest nou atac que'ns dirigeixen els eternals enemics de Catalunya, que'ns el dirigeixen aprofitant les divisions en dreta y esquerra dels que representen les aspiracions nacionalistes de la nostra Patria, dels que segueixen ó quan menys abans següen les deliberacions acordades en les memorables Assamblées de l'Unió Catalanista, cal y es d'absoluta necessitat que tots á l'una s'encarin ab els governants madrilenys y ab gest digne y rebel rebutgin aquesta afrentosa ofensa á l'essencia de la nostra personalitat, el nostre Dret Civil, y que'ls catalans tots, els que lluitém per les reivindicacions de les nostres llibertats, els qu'estimen de debó á la seva Patria, y que la volen rica y plena, diguém tots á chor y que ressoni per tots

els indrets de la terra catalana, aquell article de les memorables Bases de Manresa: *Volém que siguin catalans quants á Catalunya desempenyin càrrecs públics.*

R. CASALS Y PEYPOCH.

A GALICIA

Per' qui guardes tes *veigas*, oh Galicia,
per' qui 'l teu cel, del més esplendit blau,
si als teus fills veus en estrangera afrau
llansats allí, del fisc per la cobdicia?

La *vaquiña* que feia sa delicia,
la caseta per ells sojorn de pau,
tot ho han perdut, deixantlos sols el clau
de la *morriña*, aquells de la justícia.

Oh, hermosa terra, qu' ab son plò ennoblía
la més gran de tes filles, Rosalía; (1)
morta de pena al veure 'l teu fadic!

Com es qu'encara no't desensopeixes,
es qu'encara á qui't roba no coneixes?
Aixecat: el teu lladre es el cacic.

RAMÓN E. BASSEGODA

Trets

—Desde luego... Sin embargo...

Vetaquí que jo penso que, aixís com pera esser un bon católic no n'hi há prou ab anar á missa cada diumenge, ni cada tres dies, ni cada matí, aixís mateix pera esser bon catalanista és indispensable parlar en catalá, defugir totes aquelles expressions que no son nostres y que han vingut á descatalanisar al nostre poble y que'l nostre poble les diu sense sapiguer per qué, però les diu.

Un católic, ó que per tal se fassi passar, anant á missa, resant el rosari, en un mot, fent exteriorisació de Catolicisme, y quals actes privats estiuguin en contradicció ab les doctrines de la religió que diu "professar, al meu pobre entendre és un mentider ó pot esser un ignorant: si lo primer, cal despreciarlo; si lo segón, se li ha de fer veure que li cal esmenarse. Lo mateix ab els catalanistes que diuen *desde luego... sin embargo...* O be parlen en catalá ó no poden esser catalanistes, encare que quan vinguin eleccions, si és al istiu, se gastin 10 duros pera traslladarse del poble á la ciutat utilisant tots els medis de locomoció coneguts (rucs,

(1) La insigne poetissa Rosalía Castro de Murguía.

tartanes, diligències, automòvils, ferrocarrils, etcètera), y per més que si és al hivern se gastin 10 duros més per anar en cotxe al col·legi electoral sense enmalaltir-se pel fret, per la pluja ó per la neu.

Nosaltres, els grans—per no dir els vells—tenim en part una excusa, una exempció de la culpa terrible, y és que si sabem un xic de la nostra riquíssima parla, ens l'havem tingut d'aprendre sols, havem estat precisats á llegir pera arribar á no caure en «sin embargos»; però els joves, els que pugen ara, que demà voldrán dir-se catalanistes, aqueixos ja no tenen perdó, car ells han vingut á la vida en època en la qual no'ls ha mancat ni medis pera estudiar y aprendre la llengua catalana, ni troben l'ambient genèral tan descatalanizat com ho era uns anys endarrera. Escoles Catalanes hi há aont poden els nens aprendre les llengües europees comensant per la més bella y rica de totes, la catalana...

Peró qué dic? Els nens, els pobres nens, cap culpa hi tenen, la maledicció té d'esser pera'ls llurs pares que 'ls «eduquen» (de tot en diuen educar) en els col·legis aont está prohibit «hablar en catalán», y aixó que'ls pares aquestos se fan passar per catalanistes, y voten als catalanistes, y fan viatges y es gasten duros pera venir á Barcelona quan hi há eleccions.

Desde luego... Sin embargo... Expressions usades per gent que's diuen catalanistes y que semblen un renec en boca de persona ben educada.

Petites coses que fan més mal á Catalunya que un discurs moretista, canalejista ó lerrouxià...

* * *

—*Don Paco tiene apetito?*

L'anar á cal barber no és cap pecat, tot lo més un suplici. Doncs, be; jo que no soc pecador, vaig á cal barber d'ensá que'ls maleits pels blancs m'han obligat á treurem la barba pera que no se'm conegui que'm faig vell.

A cal barber sempre s'hi está malament; si un s'espera, perque s'ha d'esperar; quan te serveixen, perque't parlen de política els fadrins ó l'amo, que uns y altre acostumen á esser lerrouxos y toreros—dues aficions complementaries. — Però per malament que vosaltres vos hi sentigueu, jo més encara, m'enfada de manera tan gran el tenir de perdre una hora á cal rapa-barbes, que vos asseguro que donaria el doble de lo que fan pagar pera no tenirhi d'anar.

En mitg del ensopiment del esperar el torn, un té de cercar la distracció; ja agafes un paperot de aquells aont sempre hi veus retratades unes mateixes figures arlequinesques, ja repasses els diaris que no tens el mal gust de llegir á casa, ja es-

coltes les converses dels veïns, gairebé totes de toros y dd plasses noves y plasses velles.

Feia molta calor l'altre dia á cal barber cap á les vuit del vespre, y en el moment que'm digueren per anar al silló á servir-me, vareig deixar la cadira que m'havia posat á fora del balconet, lloc aont la penombra permetia estar mitg endormiscat pera no sentir les mil bestieses dels fadrins y del amo.

En aixó entra un «caballero.» Y tots els fadrins y l'amo vinga saludarlo ab tota consideració:

—«¿Cómo está don Paco?» «¿Tiene usted mucho calor, don Paco?» «Pronto le tocará el turno, don Paco.»

Y el «Don Paco», que an á mí em va fer l'efecte d'un empleiat de «12,000 reales», se'n aná á cercar el mateix lloc que jo havia deixat feia un instant.

La penombra del balconet no era tanta que no'm permetés veure que'l «don Paco» es ficava un dit al nas, gratava, gratava, y se'l ficava á la boca... Y torna á endinzar el dit á les fosses nassals y torna á introduir-lo á la cavitat bucal... Que redimontri deu fer aquet «senyor?» pensava jo. Y el bon fadrí que'm servia, inconscientment em tragué de dubtes.

—*Mucho calor, verdad, don Paco?*

—*Terrible; no me hable usted...*

—*Ya cenó usted, don Paco?*

—*No, todavía; y, por cierto que...*

—*No se tiene apetito en este tiempo de calor.*

—*Pues mire usted, yo si lo tengo, y mucho; ahora mismo, antes de entrar estuve dadando si entraba ó antes me iba á cenar, porque tenía verdadera hambre. Parece que me ha pasado un poco.*

Aleshores si que vareig comprendre lo que feia el don Paco: fer-se passar el hambre.

V. I. C.

Entorn d'un homenatge

Es un deute que té tot poble en homenatjar als seus fills il·lustres, per esser aquets els que més contribueixen á escampar gloriosament el seu nom, mes ben pocs son els que poden rebre l'homenatge en vida; ja que qui és que no tingui els seus contraris ó enemics que per envejes ó diferents modos de fer ó de pensar s'hi oposen? Per aixó veiem de grans músics, poetes, etc., qui'n mérit no ha sigut reconegut fins després que la mort ha acabat ab la seva vida y ab la dels seus contemporanis, privantlos de la satisfacció de veu-

re que han sigut reconeguts els esforços que indubtablement els hi costava la seva obra.

Per sort, sembla que'l nostre poble comensa á comprendre qu'es necessari fer acatament en aquets héroes, fent cas omís de les petiteses que la majoria de voltes per envejes personals s'hi oposen, y aixís veiem que air era en Guimerá, després en Granados y demá será en Pedrell el que reb l'homenatge de tot un poble qu'estima y sab reconeixer els mérits d'aquets fills il·lustres que tan alt posen el nom de la terra que'ls ha vist naixer.

Demá será Tortosa, la ciutat nadiua del mestre Pedrell, la que pagarà aquest tribut d'estimació y recompensa al seu fill il·lustre, y en ell ens hi hem d'ajuntar tots els catalans qu'estimem les nostres glories, perque sigui digne de qui tant ha contribuït per l'enaltiment del art catalá.

La vida del mestre Pedrell ha sigut y es d'una activitat tant gran que difícilment es trobaria, no qui la superés, ni que tant sols l'igualés. La magna obra realisada ab l'ordinació de les obres de Victoria; les seves recerques folklòriques, qu'han donat resultats tant profitosos que mercés á n'ell son conegudes un immens nombre d'obres de Cabezón, Flecha, Pujol, Vila y tants altres mestres que'ns eren completament desconeguts; els seus tractats musicals y la seva assidua col·laboració en diferents periódics, quals articles son sempre de gran interès y llegits ab atenció pels que's dedican á la carrera musical, li han donat una gran personalitat y un gran renom d'erudit musicólec, comprovat ademés ab el reduït nombre d'obres musicals que li coneixem ab proporció de les moltes que té compostes, en que sempre s'hi veu el gran coneixement que té de la música per l'elevació d'idees, la varietat de medis, la fermesa d'estil, en fi, la comprensió perfecta dels secrets de l'art coral y orquestal, que fa que les seves obres puguin esser presentades com á model de composició y bon gust.

Fora veritablement hermós que aquí á Barcelona, aont hi té tants amics y admiradors, els qui ab motiu de l'homenatge li farán ofrena de la partitura impresa del seu drama líric (inèdit encara) «Lo Comte l'Arnau», hi poguéssim veure una representació de les moltes obres líriques que té escrites, lo que indubtablement donaria un simpàtic caracter popular á n'aquestes festes.

Nosaltres que plens d'entusiasme per lo nostre, fa que treballèm ab totes les nostres forces pel renaixement de la patria, sentim un doble goig en aquest acte d'homenatge al mestre Pedrell, qui diferents vegades ha demostrat que dins la seva ànima d'artista hi batejava un fort sentiment de nacionalitat; de jove al enamorar-se de la patriòtica llegenda d'en Víctor Balaguer «Els Almogavers», l'obra que avui día li porta més èxits alcansats, y

derreraament en el discurs que pronunciá desde la presidencia de la Festa de la Música Catalana de l'any 1905, quals següents paraules foren per ell dites ab gran emoció y de les que guardem un bell recort:

«Salut, cantaires de la patria aimada. Que Deu vos conservi pera goig de la nostra generació, que per vosaltres s'unirà ab fort llas ab la del esdevenir; soldèu la cadena d'or de nostra mentalitat catalana, prosseguintla sens oblidar cap dels seus anells; soldeula fermament pera que jamai siám hostes de la terra nadiua, sino senyors, amos y sobirans...»

C. BATLLE.

Sobre política

Es molt generalisada entre la gent, una creencia de la política, sobre l'honradesa dels que governen els cabals del país, que dona lloc á dir, que'ls interessos d'altri no tenen cap valor.

La llógica que's treu de que les oposades opinions á l'administració, fa de que's vigilin els uns als altres y que tot quedi més ben governat, ens dona la resultant de que'ls homens que s'envien á llurs llocs, tenen irremisiblement, á l'opinió del comú, el concepte de que son una banda de vividors y fins de gent despreciable. Es una pobra y tant migrada teoria, la que tinguem d'enviar gent estranya á governar els nostres cavals, recurrent á que's barallin perque no'ns robin, que més aviat sembla que'l Dret que tenim els homens á l'intervenció pública, sigui una coerció de la llei y encare més, un atac que'ns infereix l'Estat, á qui donem els nostres interessos per mantindre á tot una plaga que baix el mantell de governar l'Estat, el que fan es la disolució del Estat.

La opinió d'alguns sociólecs que baix la teoria de la Democràcia, cregueren ab el Dret de la forsa y altres, ab l'humanisme dels més, podrien vindre avui á estudiar l'administració pública y aital volta veurien com els menys governen els interessos dels més y com aquestes tenen una declarada guerra á tot el país.

La veritat més obvia que dins d'aixó es veu, es que la llei que tant honrada's declara per la gent que viu á espenses del robo, es trova inútil á n'est tan declarat y manifest, perque al cap y á la fi, no hi há diferencia d'aquell que viu á espenses d'escudar butxaques al bell mitj del carrer, á d'aquell altre que amparat per una llei fica la mà á la butxaca del comú. Sembla que avui es tendeixi á generalisar alló del *pecat mitj amagat* y que fins la llei ho tingui en compte, y que mentres es sápiguen

fer diners, mentres ningú se'n adoni, es queda com una persona digna y honrada, malgrat se sàpigui d'aont els va treure, y es que ja no donem valor á n'els cabals qu'entreguem per l'administració pública, y's tingui per descomtat que tenen d'anar á parar ab un altre, que no es res més qu'un que preté viure ab l'esquena drete tota sa vida.

A. MERCADER.

L'AVAR

En tot veu l'interés, tot ho escatima,
ab el ulls relluents pels caus rondeja.
Aquest ser endurit, tan sols estima
el brill de l'or qu'al fons d'arca espurneja.

La suor de son front li regalima
mentres que, palpitant son cos feineja
si d'un migrat tresor cerca la cima;
havent dels guanys dels altres fosca enveja.

Ni societat, ni amor, un miserable,
que'l fan els quartos qu'apila despreciable.
Menja poc y qu'es mut quasi asseguro,
doncs també les paraules esta'l via.
Y l'avar, que l'enterrin, potsè ansia
per tení habitació sens gastá un duro.

JOSEF M.ª SASTRE J.

Prempsa catalana

De les oposicions á Notaries

LA FAMILIA CATALANA EN PERILL

Sembla com si tots els governs monárquics fossin comanditaris de les cases madrilenyes de dispeses. Tal és l'afany que mostren en voler protegir el respectable gremi de dispesers. A poc á poc s'ho han enginyat de manera que tot ciutadà espanyol possessor d'un diploma acadèmic que vulgui entrar á servir l'Estat en qualsevolga de les branques dels serveis que monopolisa, té d'anar per força á Madrid y passarhi una llarga temporada, vivint, naturalment, á dispesa. Totes les menes d'oposicions á qualsevol mena de carrera oficial s'han anat centralisant de mica en mica á Madrid ab greu perjudici de la vida regional, dels mateixos serveis de l'Estat y dels interessos de tots els ciutadans que han tingut la mala pensada de voler adquirir un títol acadèmic sense esser madri-

leny ó no haver nascut en terres veïnes de la Meica del centralisme. Els únics que surten beneficiats d'aquesta sistemática absorció son els burócrates que sempre hi pesquen alguna propina, les oligarquies polítiques que tenen majors facilitats pera amorrar á la gran menjadora de l'hisenda pública llurs protegits, y tot el gremi dels industrials que venen estada, menjar y beguda als forasters á preus més ó menys módics.

Aquí teniu els mestres. Hi ha ningú que pugui dubtar qu'és condició precisa pera'l millor profit de l'ensenyansa que'ls mestres siguin fills de la terra aont han de donarla. L'ensenyansa no és una funció mecánica, que igual pugui exercirla un foraster desconexedor de la llengua, de les costums y del taranná de la gent, que un connatural criat y pujat en el medi ambient dels seus compatriotes. Aixó és tant evident, que totes les paraules pera demostrarho foren sobreres. Doncs, malgrat aquesta evidència, ja fa una pila de temps que les oposicions á escoles están centralisades á Madrid, y com que'ls mestres no son de costum gent que tingui de sobres els medis pecuniaris, la majoria de catalans no poden pendre part en dites oposicions y la conseqüència és la vinguda d'una veritable invasió de mestres castellans á Catalunya.

Jo vull suposar que tots aquets mestres tenen provada ab gran lluïment la llur aptitud; que tots ells son d'una extraordinaria capacitat pedagógica; que ni un sol deu la plassa á l'influencia de qualsevol d'aquets grans cacics de les oligarquies dinásticas que son capassos de convertir en bisbe un tió de roure, si és amic ó parent de qualsevol persona de llur intimitat ó de llur parentela. Però què en farem que siguin uns veritables pous de ciencia pedagógica si no son catalans, y ha de passar molt temps abans no s'hagin familiarisat ab la nostra llengua y ab les nostres costums y ab el nostre natural, y fins que aixó no sigui llur tasca educativa ha de resultar completament vana? Les generacions que'ls passin per les mans mentres aquets mestres s'aclimaten á la nostra terra, tant se valdria que no haguessin anat á l'escola. Llur ànima quedarà com un full de paper en blanc, si no queda per tota la vida com la plana que una barroera y poc trassuda má ha omplert de gargots pensantse escriurehi.

Y pitjors serán encare els resultats d'aquet reial decret del 28 del Juny darrer, que centralisa á Madrid les oposicions á notaries. Aquí ja no's tracta solament d'una arbitrarietat burocrática que posa en condicions de manifesta inferioritat als catalans en comparansa dels privilegiats que han nascut á Madrid ó en terres veïnes, ni d'un despullament de fur que fora sempre intolerable; se tracta de cosa més greu, d'una cosa que soscava'ls fonaments de la familia catalana, igual que la d'aque-

les terres que tenen vigent un dret foral, particular, distint del codi que regeix en les altres regions espanyoles. Aquet dret, naturalment, no s'ensenyava sinó en les Universitats de les respectives regions. Y qué hi farà á Catalunya un notari que vingui de terres castellanes, sense saber una paraula de dret catalá? Qué hi pot ferhi sinó continues etzegallades, niu de raons y de plets de tota mena?

Ara imagineu un d'aquets notaris posat en qualsevol de les moltes notaries rurals de Catalunya. Qualsevol que hagi viscut entre gent de la terra sab el paper importantíssim que representa el notari en la familia catalana pera tot quant se refereix á interessos. Pera la gent del camp el notari és el suprém conceller. No donen un pas, no prenen un determini que no vagin abans á consultar-lo. Y les seves paraules son escoltades com les d'un oracle, y les seves indicacions seguides al peu de la lletra.

Doncs imagineu qu'en aquesta gent s'els envia un notari castellá, sortit de qualsevol Universitat aont tan sols s'hi ensenyi dret general, y que no sápigui, naturalment, ni un borrall de la nostra llengua ni tingui altres noves del nostre dret que la vaga noció d'existir un dret especial á Catalunya. Quina pertorbació no s'introduirà en la vida de la comarca aont vagi á raure? Comensará essent molt difícil que'ls pagesos puguin enténdrel y ferse entendre. Aixó en la norma ordinaria de les relacions socials fora sempre un gros inconvenient; però ab una mica de bona voluntat de les dues bandes, podria, al cap d'avall, solucionar-se de manera mitg satisfactoria. Mes en aquet cas especial de les relacions jurídiques, té una gravetat extraordinaria, perque en qüestions de dret y d'interessos no hi há res tan perillós com l'entendres á mitges. Recordem que la gent camperola comprén el castellá no més que vagament; que les escriptures és obligatori redactarles en llengua castellana; que de la lectura del document escrit ab prou feina si'n capeixen altra cosa que la línia general; y que hi posen la firma confiant més qu'en les paraules oïdes y mal enteses, en la ciencia y en l'honradesa del notari. Quines enormitats, quins mal entesos no és possible en aquestes condicions que passin? Y els mal entesos, en semblants qüestions, se tradueixen sempre en desavinences y plets y ruïnes.

Y qué será quan á n'aquet notari ignorant del nostre dret li consultin un dels mil cassos especials de la nostra costum jurídica? Fins suposant que sigui un home estudiós y procuri enterarse degudament del dret catalá, com que no será pera ell cosa familiar y viva, sempre tindrà tendència á fer aplicació del dret general. Y aixó será font inestroncable de qüestions y de plets de tota mena.

A la comarca aont hi caigui un d'aquets notaris

semblará que hi hagi caigut una maledicció. L'esperit de discordia hi regnarà ab completa omnipotencia. Pares y fills y parents y veïns hi estarán seguidament en guerra encesa. Tothom pladejará contra de tothom. No hi haurá contracte ó document notarial que no dongui lloc á reclamacions. Y els plets arruinarán aquella comarca pitjor que si la pedregada hi passés á endursen els fruits cada anyada.

Es per tot aixó que Catalunya en pes ha d'alsarse en irada protesta contra aquet reial decret descabellat qu'és una terrible menassa pera la pau de la nostra terra. No'n tenen prou d'havernos agarrat la llengua y privat que'l nostre dret evolucionés pel seu camí natural, seguint l'evolució de les costums y les necessitats de la vida moderna, que ara venen á introduir entre nosaltres ab aquet reial decret un element de discordia qu'enmatzinaria les nostres relacions y soscavaria els fonaments de la familia catalana. Fora haver perdut el seny si no'ns aixecavem tots á defensarla.

J. PONS Y PAGÉS.

(De *El Poble Catalá*).

Els ivissencs

Atentment convidats per la Colonia Ivissenca, formada en nostra ciutat pels fills d'aquella exuberant y hermosa illa, assistirem al Festival que á benefici dels pobres d'Ivissa y de la Societat de Socors Mútuus celebraren en la diada de Sant Jaume en son espaiós hostatge social.

Es cantaren fragments de les óperes «Tosca» y «Cavalleria rusticana» pel tenor senyor Furés, acompanyat al piano pel senyor Torres Nin (L.), els quals sortiren molt airosos de son comés, recullint llargs y sorollosos aplaudiments per l'immensa gentada que omplenava el local.

Després l'«Orfeo Montserrat», baix la direcció del seu mestre senyor Cumellas Ribó, executá un bonic y variat programa de cançons catalanes, en les que hi figuraven l'«Himne á la Bandera» (Cumellas), «Sota l'olm» (Morera), «Montanyes regalades» (Sancho Marraco), «L'Hereu Riera» (Cumellas), «La Roca del Diable» (Barberá), «Cant de Primavera» (Schumann), «Nupcial» (Lamote de Grignon) y «Alleluia» (Händel), les quines entusiasmaron fortament á l'auditori per l'ajustada interpretació de les mateixes y coronades ab ovacions al final de cada una d'elles.

Festes com aquestes son les que's necessiten pera l'enlairament de la cultura en general y per l'esplai y bona armonia de tots els fills d'aquella bonica terra en particular.

Que tots els ivissencs residents en nostra volgu-
da ciutat, y els que temporalment hi passen, no hi
manquin en cooperar á la mida de llurs forces á
l'engrandiment de tan simpática y patriótica Colo-
nia, quina missió en nostra capital no és altra que
la noble y altruista de procurar per tots els medis
que li siguin possibles al major benestar de tots
els fills d'Ivissa residents temporal ó permanent-
ment á Barcelona.

Advertim al ensemps pera que arribi á coneixe-
ment de tothom, que la Colonia Ivissenca no te res
que veurer ni de lluny ni d'aprop ab el «Círculo
Balear» fa poc temps fundat á n'aquesta ciutat.

Visca Ivissa y fins un altre!

R. C. P.

GARBELLANT

En l'Ateneu Obrer del districte según, que si no
ho tenim mal entés, es una delegació de la Lliga
Regionalista, hi estava anunciada pera 'l diumenge
proppassat una funció teatral, quin programa es-
tava compost de tres obres del *género chico*.

Nosaltres no volèm pas discutir el mérit més ó
menys artístic de les esmentades obres; mes sí que
creièm qu'es un fet que diu molt poc en favor de
una entitat que, com el seu nom indica, deu esser
creada al objecte de fomentar la cultura en l'ele-
ment obrer de nostra terra; y creièm que ab el *gé-
nero chico* hi há molt poca cosa pera aprendre.

En les entitats catalanistes deu imperarhi en tot
y pera tot la manifestació catalana.

Retallèm de *La Publicidad*:

«Parece que el señor gobernador civil al ente-
rarse de cierto incidente ocurrido noches pasadas
en el Edén Concert, entre un agente de vigilancia
y un funcionario judicial, exclamó contrariado:
«¡Voy á tener que cerrar la Escuela de Policía y
abrir una Escuela de Esgrima!»

Nosaltres per nostra part li recomanaríem que
hi manés posar algunes dutxes, doncs sempre, y
especialment en aquesta época del any, donen ex-
celent resultat contra l'excitació de nervis.

Es troben á Barcelona alguns conreuadors del
boxe, propositantse, además de donar algunes ses-
sions de dit sport, ensenyarne á qui 'n vulgui apen-
dre.

Recomanèm als *uefeeneerres* els serveis de
aquets senyors á fi de que un'altra vegada no'ls hi
resultin tan cares les cadires trencades.

NOVES

L'Unitat de Catalunya.—«La ponencia de-
signada pels senyors delegats de les quatre Dipu-
tacions catalanes pera redactar un projecte d'or-
ganisació, atribucions y funcionament de la Man-
comunitat catalana, complint un acort de dits se-
nyors delegats ha disposat obrir una informació
pública pera que, durant el plas que terminarà el
15 d'Agost vinent, totes les entitats, corporacions
y particulars puguin exposar per escrit quant tin-
guin per convenient sobre l' indicat projecte, diri-
gintse á dita ponencia al Palau de la Diputació de
Barcelona.

Lo que's fa públic als indicats efectes.

Barcelona, 21 de Juliol de 1911.—*Prat de la Ri-
ba, Gil Dória, Estivill, Riera.*»

* * *

Jocs Florals de Sans.—Any XXXV.—El
Casino de Sans ofereix pera el Certamen d'en-
guany, que's celebrarà el 24 d'Agost vinent, els
següents premis:

- I. Flor natural. Poesía, tema lliure.
- II. Premi del Casino. Poesía, tema lliure.
- III. Premi de l'Orfeó de Sans. Poesía enaltint
la música popular catalana.
- IV. Premi del Centre Católic de Sans. Poesía
de carácter moral.
- V. Premi de la Societat Catalana del Gas.
Poesía, tema lliure.
- VI. Premi de la Diputació Provincial de Barce-
lona. Poesía, tema lliure.
- VII. Premi de don Juli Marial. Poesía, tema
lliure.
- VIII. Premi del comte de Santa María de Sans.
Poesía, tema lliure.
- IX. Premi del Círcol de Sans. Poesía, tema
lliure.
- X. Premi d'alguns socis del Casino. Poesía,
tema lliure.

Les composicions s'enviarán al president del
Casino de Sans per tot el día 10 d'Agost.

* * *

A La Garriga s'están activant els treballs pera
una representació, á l'aire lliure, del nou poema
dramàtic de l'Ignasi Iglesias «Flors de cingle». La

disposició escénica està encarregada als reputats artistes Moragas y Alarma. El mestre Casademont, qui ha il·lustrat l'obra ab algunes melodies, dirigirà l'orquestra.

Es d'esperar que ab aitals elements els organitzadors sortiran airoso de la seva empresa.

Tot sia en be de l'art català.

* * *

Aquet vespre tindrà lloc á l'Associació Nacionalista Catalana (Caçador, 4, primer), organitzada per la Secció de Propaganda de dita entitat, la anunciada vetllada polític-literaria per protestar dels agravis inferits á la bandera Catalana per el vis-cònsul d'Espanya á Guantánamo.

Farán us de la paraula entre altres, un representant de la Joventut d'U. F. N. R. y altre de la Joventut Nacionalista de la Ll. R.

Queden invitats á dit acte, ademés dels socis, tots els catalanistes.

* * *

En els Jocs Florals de «Lo Rat Penat» de València ha guanyat la Flor natural l'advocat d'aquell col·legi don Pere Fuertes, qui ha nomenat Regina de la festa á donya Cándida Dualde.

* * *

El «Centre Català» de l'Habana desde'l día primer de Juliol està instalat al carrer d'Aguacate, número 50.

* * *

La llengua Catalana á l'Universitat de Halle.—Escriu en Pere Barnils, l' alumne pensionat per la nostra Diputació Provincial, dient que'l gran romanista doctor Suchier, catedràtic de Filologia d'aquella Universitat alemanya, hi donà cada dimecres, durant el passat semestre, un curs sobre'l poema català «L'Atlántida» de Mossén Jacinto Verdaguer, y feia llegir el famós poema á n'els dos pensionistes de la nostra Diputació, en Barnils y en Montoliu, pera que 'ls demés alumnes poguessin sentir y apendre la vera y autèntica pronunciació catalana.

Es d'agrair al doctor Suchier aquesta distinció á la nostra estimada llengua.

* * *

Dimars, a les tres de la tarde, diversos «gesamideanoj» del grupu «Semo» de l'Ateneu Enciclopèdic Popular de Barcelona arribaren a Sabadell, traslladantse al cementiri, ont hi depositaren una massada, en la tomba del qui en vida fou incansable propagador de l'esperanto, en Doménec Serdá. La

senyoreta Viumala, que acompanyada d'una germana del finat portaren un pom d'escardots, flor preferida den Serdá, a la tomba ont reposa, llegí una bonica poesia cantant l'amor que per l'escardot sentia el plorat amic.

Amb els companys de Sabadell y diverses senyorettes visitaren els grupus de la ciutat «A. E. G.» y «E. S.», sortint vivament emocionats per l'acte del cementiri y complascuts dels «gesamideanoj» sabadellencs, en el tren de les set.

* * *

La Junta Directiva de la Cambra de Comers en la darrera sessió que celebrá, va acordar, tenint en compte l'estreta relació que existeix entre les funcions notariales y la vida mercantil, significar al ministeri de Gracia y Justicia son desitg de que sigui derogat el reial decret de 28 de juny darrer que centralisa á Madrid les oposicions á Notaríes.

AVÍS IMPORTANT

Preguem á nostres col·laboradors que procurin el dilluns enviar la col·laboració y que aquesta sigui en treballs curts, 2 á 3 cuartilles.

Els hi preguem també que al enviarnos els seus treballs, ens hi acompanyin l'adreça per tot alló que pugui convenir.

—Dels treballs que's publiquen ne son responsables sos autors.

RENAIXEMENT

Periòdic adherit á l'Unió Catalanista

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

Carrer de Cassador, 4, 1.er

PREUS D'ABONAMENT

Catalunya y nacións Ibèriques.	2 pts. trimestre
Per les demés nacións	3 " "
Cuota de protector	minim 1 pta. al mes
Número solt	10 centims
Atrassat	20 centims

EFEMÉRIDES

25 de Juliol de 1409

*Mort del infant Martí, Rey de Sicília
y primogénit de la corona d'Aragó*

Vensuts foren el ves-comte de Narbona y sos Sards en Sant Lurí per l'exercit del Rei Martí, qui s'acreditá de bon y ardit cavaller.

Aital victoria fou el darrer anell de la cadena de fets heroics dels prínceps de rassa catalana, puig á 25 de Juliol de 1409 finá sos días, víctima del maligne clima d'aquella terra, que havia sigut tomba de tants valents, el rei de Sicília, infant y primogénit d'Aragó. Fou soterrat en la mateixa Seu de Caller, aont estaven sepultats també 'ls cavallers morts en aquelles jornades, per lo qu'expressa un cronista, «ques pot dir ab veritat que lo cors de aquest Rey es mils acompanyat e sta ab gran honor de tots los Barons, nobles e cavallers e gentils homens, qui eran morts en la dita conquesta, e abans e apres: los quals ya eran dins la dita Seu cascuns ab ses armes de sobre lla hont jauhen los corsos, lo que es ab gran honor dels linatges de cascuns de aquests.»

La trista nova arriba prest á Catalunya causant esglai en els ánims, ja que venia á tirar per terra la confiança en la continuació de la dinastia, per quant el Rei Martí l'Humá estava delicat de salut, era viudo y no li restava cap més fill.

Gran desconsol n'hagué 'l Rei al tenir coneixement de la mort de son fill, mes apenes calmat son dolor les Corts li suplicaren contragués nou matrimoni pera

veure d'assegurar la successió directe en el trono, cosa que feu lo 16 de Setembre del mateix any ab la noble donzella Margarida de Prades, en el convent de Bell'esguart, lloc aont morí el 31 de Maig del any següent.

La mort del infant Martí determiná la entrada á Catalunya d'estranyes influencies, puig al ocorrer la mort de son pare Martí l'Humá, quedá 'l trono vacant fins que'l Compromís reuní á Casp adjudicá aquest al príncep de forastera nissaga, en Ferrán d'Antequera.

Desde llavors el sol del Casal Catalá, que havia aparegut resplendent en els cims del Pirineu, sortint de la boira que amaga els comensaments del govern del comte Wifred (sigle IX), se pongué trist, entre nuvols prenyats de calamitats, de decadencia y de dissort al comensar el sigle XV. Aquell espléndit sol que havia enllumenat ab sos raigs de calor civilisadora, durant cinc cents anys, totes les nacions ibèriques y l'ampla extensió de les terres que vorejen el mar llatí, comensava á despedir destells de posta, el casal de nostra Patria comensava á enrunarse. De res valgueren els esforços dels bons fills de Catalunya, esforços fets en totes épques: estava escrit. El poble mes lliure comensava á esser esclau; ses mans ja pressentien els grillons que definitivament li posaren, al escriure la darrera plana de sa historia: l'onze de Setembre de 1714.

F. X. C. B.

